Имя молодого партизана является символом верности Отчизне, силы духа, патриотизма в высшем его проявлении. В 1945 году город Лихвин был переименован в Чекалин, а в родном селе Песковатском организован дом-музей и установлен мемориал памяти юного разведчика. Именем Чекалина названы улицы в некоторых города региона, а также за пределами нашей страны. В 1972 году подвиг Чекалина был запечатлён в фильме «Пятнадцатая весна». В регионе организован детский лагерь имени Саши Чекалина.

Музей Оружия – символ защиты обороны Тулы, патриотизма, изобретательности, мастерства оружейного производства.

Народное название «шлем» музей получил благодаря своей форме - пятиэтажное здание, выстроенное в форме гигантского воинского шлема. Считается одним из старейших в России, созданный благодаря распоряжениям Петра I и Екатерины II. Культурная память хранит знание о зарождении коллекции музея именно по указу Петра I.

С Музеем Оружия связаны имена тульских оружейников: Дегтярёв, Мосин, Токарев, Калашников, Пастухов и другие.

В наивном сознании Музей Оружия является визитной карточкой Тулы, так как город принято считать оружейной столицей. Действительно, благодаря своему расположению и внешней мануфактуре, это самый большой и современный музей Тулы. С Музеем оружия связан целый комплекс различных мероприятий: интерактивные экскурсии по истории оружейного дела, выставки, научная работа по сохранению экспонатов, тематические праздники, «Ночь музеев», сотрудничество с Тульским оружейным заводом, с Туламашзаводом.

Современное здание музея было открыто в 2012 году, ранее располагалось в стенах Тульского Кремля.

Заключение. Анализ прецедентных имён концептосферы «Защита Отечества» позволяет выявить рад закономерностей и собрать богатейший материал для дальнейшего составлени словаря символария региональной идентичности туляка.

1. Токарев Г. В. Дискурсивные лики концепта: Монография. – Тула: 2003.

СУЧАСНЫ МУЖЧЫНСКІ ІМЯННІК ЖЫХАРОЎ ВЕРХНЯДЗВІНШЧЫНЫ: СКЛАД, ДЫНАМІКА

Панкрат А.М.,
выпускнік ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – ***Семянькова Г.К.,*** *канд. філал. навук, дацэнт*

Ключавыя словы. Уласнае асабовае імя, імя, антрапонім.
Keywords. Own personal name, name, anthroponym.

З трох элементаў афіцыйнай формулы наймення асобы найбольш старажытным з'яўляецца ўласнае асабовае імя. Да прыняцця хрысціянства славяне выкарыстоўвалі два тыпы імён, утвораных на базе славянскай лексікі. Першы – складаныя імёны тыпу Володымер, Всеволод, Ярослав, Станислав. Другі – імёны, утвораныя семантычным шляхам ад апелятыўнай лексікі (Волк, Горностай, Жук і інш.).

Традыцыйныя царкоўныя імёны, якія царква разам з распаўсюджваннем хрысціянства ўзмоцнена пашырала сярод усходнеславянскага насельніцтва, не маглі адразу ж выцесніць звычныя славянскія імёны. Таму аж да XVII ст. у помніках пісьменнасці мы побач з хрысціянскімі імёнамі часта знаходзім старыя славянскія імёны. Праўда, у гэты час іх функцыя некалькі змянілася.

Іншамоўныя па паходжанні ўласныя асабовыя імёны ў канкрэтным моўным асяроддзі перажылі цэлы шэраг фанетычных і фанетыка-марфалагічных змен. У некаторых выпадках гэтыя змены былі настолькі сур'ёзнымі, што імя набывала зусім іншы выгляд [2].

Вывучэнне ўласных асабовых імён жыхароў пэўнай тэрыторыі дазваляе выявіць асаблівасці называння ў пэўных рэгіёнах, агульныя для Беларусі і спецыфічныя менавіта для гэтай тэрыторыі прынцыпы наймення, культурныя і нацыянальныя традыцыі, склад насельніцтва і іншае. У сувязі са сказаным *актуальнасць* праведзенага даследавання бачыцца нам відавочнай. *Мэта* артыкула – выявіць склад і асаблівасці ўласных асабовых імён жыхароў Верхнядзвінскага раёна Віцебскай вобласці на сучасным этапе.

Матэрыял і метады. Матэрыялам для даследавання паслужылі ўласныя запісы, зробленыя ў 2020 – 2022 гг. шляхам апытання жыхароў вёсак Булаўкі, Валынцы, Прудзінкі Верхнядзвінскага раёна Віцебскай вобласці. Метады даследавання – аналітычны, апісальны, метад супастаўлення.

Вынікі і іх абмеркаванне. Падсістэма мужчынскіх імён традыцыйна з'яўляецца эталоннай часткай антрапанімікону. Шматлікія змены гэтай падсістэмы ў большасці выпадкаў вызначаюць і кірунак дынамічнага мадыфікавання суадноснай падсістэмы жаночых імён. Падсістэма мужчынскіх імён – анімічнае збудаванне, якое складаецца з вялікай колькасцю адзінак і адзначаецца шырокім прадстаўніцтвам уласных найменняў асоб мужчынскага полу, якія традыцыйна ўваходзяць у склад антрапанімнага інструментарыю нацыянальнага іменніка [1, с. 33]. Размеркаванне колькасці носьбітаў па імёнах прадстаўлена ў табліцы.

Табліца – Размеркаванне колькасці носьбітаў па імёнах

Імя	Год нараджэння чалавека, колькасць носьбітаў імені	Усяго носьбітаў імені
Алег	1953 (1), 1954 (1), 1957 (2), 1960 (2), 1980 (5), 1985 (6), 2009 (9), 2013 (10), 2016 (12), 2017 (13)	61
Аляксандр	1954 (2), 1955 (2), 1958 (3), 1962 (1), 2005 (3), 2008 (7), 2017 (17)	35
Аляксей	1956 (3), 1957 (3), 1987 (6), 2021 (21)	33
Андрэй	1958 (4), 1964 (3), 1989 (6)	13
Артур	1970 (4), 1991 (7), 2022 (5)	16
Арцём	1977 (4), 1993 (7), 2021 (6)	17
Багдан	1959 (1), 1981 (5), 1996 (8)	14
Вадзім	1982 (6), 2001 (8), 2007 (1)	15
Вячаслаў	1960 (1), 1978 (5), 2002 (3)	9
Георгій	1961 (1), 1971 (5), 2003 (9), 2009 (2)	18
Глеб	1969 (4), 2014 (10), 2015 (2)	16
Данііл	1965 (3), 2021 (18), 2022 (22)	43
Іван	1961 (3), 2015 (10), 2018 (18)	31
Ігар	1959 (1), 2002 (8), 2018 (14)	23
Канстанцін	1958 (2), 1999 (8), 2019 (15)	25
Мацвей	1957 (3), 1993 (7), 2010 (9), 2019 (19)	38
Мікалай	1956 (1), 1994 (7), 2011 (9)	17
Мікіта	1957 (2), 1999 (8)	10
Міраслаў	1958 (1), 1986 (6), 2015 (11),	18
Пётр	1955 (1), 1957 (1), 1979 (5), 1983 (6), 2004 (9), 2016 (16)	38
Раман	1962 (2), 2003 (8)	10
Руслан	1967 (4), 1990 (6)	10
Станіслаў	1966 (3), 2004 (8)	11
Уладзімір	1968 (4), 2000 (8)	12
Уладзіслаў	1972 (5), 1995 (7)	12
Усевалад	1956 (2), 2012 (9), 2020 (2)	13
Фёдар	1963 (3), 1988 (6)	9
Цімафей	1973 (4), 1992 (7)	11
Усяго носьбітаў	–	578

Як бачна з табліцы, найбольш распаўсюджанымі мужчынскімі імёнамі на Верхнядзвіншчыне з'яўляюцца Алег, Данііл, Мацвей, Пётр, Аляксандр, Аляксей, Іван, Канстанцін, Георгій, Ігар, Міраслаў.

Пры гэтым бачна, што некаторыя імёны сустракаюцца больш-менш раўнамерна ў людзей розных узростаў (напрыклад, імя Алег, Аляксандр, Пётр). Так, імя Алег сустракаецца ў носьбітаў 1953, 1954, 1957, 1960, 1980, 1985, 2009, 2013, 2016, 2017 гадоў нараджэння. Аляксандр – у носьбітаў 1954, 1955, 1958, 1962, 2005, 2008, 2017 гадоў нараджэння. Носьбіты імені Пётр нарадзіліся ў 1955, 1957, 1979, 1983, 2004, 2016 гадах.

Іншыя імёны (Раман, Руслан, Цімафей) былі папулярныя ў асобныя гады і таму носьбіты гэтых імён размеркаваны па гадах нараджэння нераўнамерна (перарывістае выкарыстанне). Напрыклад, 2 носьбіты імені Раман нарадзіліся ў 1962 г. і 8 чалавек з гэтым імем – у 2003 г.; 4 чалавекі з імем Цімафей нарадзіліся ў 1973 г., 7 чалавек – у 1992 г. Тое ж (канцэнтрацыю па асобных гадах пры агульнай невялікай колькасці носьбітаў) можна адзначыць і па такіх мужчынскіх імёнах, як Станіслаў, Уладзімір, Уладзіслаў, Мікіта, Фёдар.

Заключэнне. Такім чынам, сучасныя мужчынскія імёны, якія сёння ўжываюцца на Верхнядзвінўчыне, у пераважнай большасці запазычаны з іншых моў (грэчаскай, лацінскай, старажытнаяўрэйскай, германскіх, скандынаўскіх і інш.), з якіх яны трапілі ў нашу мову праз грэчаскую і царкоўнаславянскую разам з прыняццем хрысціянства. Самымі распаўсюджанымі мужчынскімі імёнамі на Верхнядзвіншчыне з'яўляюцца Алег, Данііл, Мацвей, Пётр, Аляксандр, Аляксей, Іван, Канстанцін, Георгій, Ігар, Міраслаў.

Параўнанне зрэзаў 1950 – 1969 гг. і 2000 – 2022 гг. паказвае, што найбольш ярка назіраецца рост папулярнасці такіх мужчынскіх імён, як Артур, Арцём, Вадзім. Зніжэнне папулярнасці відавочнае ў імёнах Андрэй, Мікіта, Фёдар.

1. Бірыла, М.В. Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы / М.В. Бірыла. – Мінск: Навука і тэхніка, 1966. – 328 с.
2. Мезенка, Г.М. Беларуская антрапанімія: вучэбны дапаможнік / Г.М. Мезенка (навук. рэд.) [і інш.] – Віцебск : УА "ВДУ імя П. М. Машэрава", 2009. – 254 с. – URL: https://rep.vsu.by/bitstream/123456789/2378/5 (дата звароту: 03.05.2022).

ПРОБЛЕМА АВТОРСКОГО СОЗНАНИЯ В ПЬЕСЕ Л.Е. УЛИЦКОЙ «ЮБИЛЕЙ. ДУБЛЬ ДВА»

Польников М.О.,
аспирант ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь
*Научный руководитель – **Крикливец Е.В.,** доктор филол. наук, доцент*

Ключевые слова. Современная русская драматургия, авторское сознание, реализм, постмодернизм, жанровая структура драмы.

Keywords. Modern Russian drama, authorial consciousness, realism, postmodernism, genre structure of drama.

Русская драматургия конца XX – начала XXI в. с точки зрения историко-литературного процесса рассматривается многими исследователями в контексте жанровой модификации, именуемой «новой драмой». Новая драма предполагает высокий уровень творческой экспериментальности, которая направлена на поиск нестандартных художественных решений и форм и установление различных связей с другими видами искусства [3]. На фоне исследования современной драматургии возникает необходимость внедрения новых литературоведческих категорий, используемых в ходе анализа произведения. В этой связи актуальной становится проблема авторского сознания и способов осуществления авторской активности в тексте драмы.

Цель данной работы – определить способы воплощения авторского сознания в пьесе Л.Е. Улицкой «Юбилей. Дубль два».

Материал и методы. Материалом исследования послужил текст пьесы Л.Е. Улицкой «Юбилей. Дубль два» (опубликована в 2020 году). В качестве методов исследования были использованы культурно-исторический и описательно-аналитический, которые позволили проанализировать данное произведение в контексте взаимосвязи категорий метод – жанр – стиль.